

## TRES HIPÒTESIS SOBRE L'ESPECIFICITAT HUMANA

Segons la teoria darwiniana al llarg de l'evolució hi ha exclusivament dues fases:

**a.- Fase inorgànica:** Actuen només les lleis físico-químiques de la matèria

**b.- Fase orgànica:** Actuen les lleis físico-químiques i les lleis biològiques

Per a Darwin no hi ha cap mena de diferència entre les lleis evolutives que regeixen la vida vegetal i la vida animal, ni entre l'home i la resta d'animals. En tots es compleixen les lleis de l'evolució de les espècies (selecció natural, lluita per la vida i supervivència del més fort), sense cap diferència.

Però en antropologia filosòfica per designar l'especificitat humana s'acostuma dir que, amb l'home, l'evolució penetra en la **fase psicosocial**; això significa que l'home té autoconsciència revelada a través del llenguatge. Aquesta fase hauria començat específicament amb els australopitecus (potser els primers a anar en posició bípeda, fa uns 3, 4 milions d'anys) i es confirma amb l'homo sapiens (aparegut entre 100.000 i 150.000 anys) i es caracteritza no només per la vida social sinó per la "domesticació", és a dir perquè l'home s'ha tornat dependent dels seus estris i de la tecnologia sense la qual no podria sobreviure. Esquematitzant podríem dir que si els ximpanzés són socials, culturals i salvatges, els humans som socials, culturals i domèstics.

Per tal de diferenciar allò que d'específicament humà hi ha en l'evolució, els antropòlegs quan estudien la senda de l'evolució humana acostumen a diferenciar entre:

?? **HOMINITZACIÓ:** És el procés d'evolució biològica que ha portat fins als éssers humans actuals (homo sapiens sapiens) a partir dels primers homínids.

?? **HUMANITZACIÓ:** És el procés de canvi i d'evolució dels éssers humans, però ja no des d'un punt de vista biològic i genètic, sinó des d'un punt de vista cultural i social.

El moment en què acaba l'àmbit de l'hominització i comença la humanització ha resultat, però, molt difícil d'establir en concret. En general aquest canvi es vincula al domini del llenguatge abstracte. La capacitat lingüística humana, potenciada per l'extensió de FOXP2 es desenvolupà en un llarg període als extrems del qual podem situar entre 250.000 i 40.000 anys.

Podríem preguntar-nos com s'explica l'especificitat humana. Sobre aquest tema hi ha tres hipòtesis importants:

**1.- Teoria del mico assassí:** Desenvolupada per Raimond Dart, paleontòleg sudafricà de la primera meitat del segle XX i descobridor dels australopitecs. Fou la teoria que defensà també en alguns moments Konrad Lorenz, el creador de la moderna ecologia humana. Es basa en l'agressivitat innata. Afirmar que l'home (amb el ximpanzé) és l'únic mamífer capaç d'assassinar mamífers de la pròpia espècie. La resta de mamífers tenen pautes de comportament innates que els impedeixen assassinar membres de la seva pròpia espècie (per exemple, els llops allarguen el coll i això desarma els agressors). Només els nens són capaços de desenvolupar mecanismes de supervivència per aturar una agressió (la mirada de "murri"). Per a Lorenz la capacitat

humana per a la violència l'ha fet evolucionar específicament. La civilització seria una resposta evolutiva per a racionalitzar l'agressivitat. La teoria va quedar molt "tocada" en descobrir-se cap a la dècada de 1970 que algunes de les incisions descobertes en fòssils d'australopitecs provenien sense cap mena de dubte d'animals depredadors que se'ls haurien menjat.

**2.- Teoria de la incompetència:** (També anomenada amb més propietat, *teoria de la neotènia*) L'home és un animal que està relativament poc temps al ventre de la mare en comparació als altres mamífers i als simis. Com que els humans caminem en posició erecta, cosa que redueix el tamany de la pelvis femenina, la formació del nadó ha de completar-se fora del claustre matern (altrament es produirien serioses dificultats al cervell a l'hora del part). Per tant l'humà quan neix està extraordinàriament poc preparat. El nadó al moment del part és cec i sord. Els sentits corporals arriben a desenvolupar-se molt tard i l'home ha de passar un llarg període d'infància. Si la teoria de Darwin és certa, (i per tant només sobreviuen els forts) sembla paradoxal l'èxit dels humans que evolutivament estan molt mal preparats per a sobreviure. L'humà no és fort com el lleó, ni àgil com la gasela, etc. Per tant té molts predadors potencials i s'hauria hagut d'extingir ja fa molt de temps. Si l'humà ha arribat a ser l'animal superior amb més èxit evolutiu (i l'únic que viu en tots els climes de la terra) no ho deu al fet de ser *bo*, sinó al de ser "*dolent*". Precisament per estar mal preparat, l'humà ha hagut d'inventar una nova dimensió en què no tingués predadors: la dimensió de la intel·ligència abstracta, de les idees...

**3.- Teoria de la curiositat:** (És una variant de la teoria de la neotènia, elaborada per Morris al llibre "El mono desnudo"). Afirma en resum que l'home, precisament perquè és un animal que està poc temps al claustre matern, és un animal "curiós". L'home (i el seu cosí el ximpanzé) és un animal que "no pot parar quiet". Molts mamífers dediquen molt temps a descansar, a no moure's, a fer la digestió... L'home, en canvi, és un animal constitutivament inquiet. Això el fa especialment dotat per a aspectes intel·lectuals, i predisposa al progrés.

Cap d'aquestes teories no tenen una "absoluta garantia" de científicitat (presenten massa falsadors potencials), però ajuden a pensar el tema del pas evolutiu des de l'animal a l'home. L'especificitat humana està garantida per la genètica (hereditària) i per la cultura (psicosocial). Genètica i cultura s'entrellacen de manera que, per exemple, la capacitat per tal d'aprendre un llenguatge és genètica, però la d'aprendre, concretament, català o xinès és cultural.

.....

En tot cas, ja fa força anys que la genètica propugna un origen africà únic de l'home modern, que hauria derivat d'una "Eva" que hauria viscut fa uns 150.000 anys. Pel que fa als Neandertals que van viure a Europa entre uns 200.000 i uns 30.000 anys i que, per tant van conviure durant mil·lenis, sembla que no tenen relació amb el Sapiens-sapiens (Cro-magnon). Seria potser en el Neandertal on hi ha inequívokes mostres de capacitat simbòlica (enterraments, religiositat...)

**Text elaborat per Júlia TORRES CANELA i Ramon ALCOBERRO**

